

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

ภาษาเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตในสังคมมนุษย์ เพราะภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่มนุษย์ใช้ในการติดต่อเพื่อสื่อความหมาย ถ่ายทอดความคิดเห็น ความรู้สึก เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ตลอดจนภาษายังเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้จากอาจารย์สู่ลูกศิษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาเล่าเรียนในต่างประเทศที่ต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักในการถ่ายทอดความรู้ ดังนั้น ภาษาอังกฤษจึงเป็นพื้นฐานของการศึกษา ทำให้นักเรียนและนักศึกษาชาวไทยที่มีความต้องการในการศึกษาต่อต่างประเทศนั้น จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี

แต่นักเรียนและนักศึกษาชาวไทยส่วนใหญ่สื่อสารในชีวิตประจำวันด้วยภาษาไทยเป็นภาษาหลักและเป็นภาษาในการติดต่อทางราชการ รวมทั้งไม่มีการใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษารองในการติดต่อสื่อสารเหมือนชนชาติอื่น จึงทำให้นักเรียนและนักศึกษาชาวไทยไม่มีทักษะที่เพียงพอในการสื่อสารภาษาอังกฤษ ถึงแม้ว่านักเรียนเหล่านี้ส่วนใหญ่แล้วได้มีโอกาสเรียนวิชาภาษาอังกฤษที่สอน ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการสัปดาห์ละ 5 ชั่วโมง ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (ปัจจุบันบางโรงเรียนได้เริ่มสอนภาษาอังกฤษตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หรือบางโรงเรียนได้เปิดการเรียนการสอนโดยการใช้ 2 ภาษาก็ตาม) ซึ่งไม่เพียงพอให้นักเรียนเกิดทักษะทั้งด้านการฟัง การพูด และการเขียน

นักเรียนนักศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติมจากโรงเรียนกวดวิชา เพื่อให้ได้ความรู้ ทักษะภาษาอังกฤษเพียงพอ เพื่อให้สามารถสอบผ่านการทดสอบมาตรฐานระดับสากลทางด้านภาษาเพื่อเข้าศึกษาต่อต่างประเทศ เช่น การทดสอบ TOEFL และ IELTS เพื่อใช้สมัครสอบเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในต่างประเทศต่อไป ดังนั้น จำนวนโรงเรียนกวดวิชาในประเทศไทยจึงได้มีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทุกปี ดังแสดงไว้ในตารางที่ 1.1 แสดงจำนวนโรงเรียนกวดวิชาทุกประเภทในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจำนวนโรงเรียนกวดวิชาเฉพาะหลักสูตร TOEFL และ IELTS ทั่วประเทศนั้น ยังไม่พบหน่วยงานทางราชการที่รวบรวมและมีการเปิดเผยไว้

ตารางที่ 1.1
จำนวนโรงเรียนกวดวิชาในประเทศไทย ปี 2528-2550

ปี	สถานที่ตั้งโรงเรียนกวดวิชา		
	กรุงเทพมหานคร	ต่างจังหวัด	รวมทั้งประเทศ
2528	131	40	171
2542	246	326	572
2547	271	576	847
2550	334	744	1,078

ที่มา : สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

ปัญหาที่สำคัญของการศึกษาในครั้งนี้อยู่เนื่องจากโรงเรียนกวดวิชาภาษาอังกฤษเพื่อศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในต่างประเทศ เป็นหนทางหนึ่งในการเสริมสร้างความรู้และทักษะทางด้านภาษาอังกฤษให้กับทรัพยากรมนุษย์ จึงทำให้โรงเรียนกวดวิชามีบทบาทมากในสังคมในปัจจุบัน ซึ่งจะมีผลต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่อไปด้วย ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีหน้าที่กำกับดูแลการศึกษาจำเป็นต้องมีงานวิจัยและทราบถึงสถานะที่เกิดขึ้น ณ ปัจจุบันของโรงเรียนกวดวิชา แต่จากการทบทวนงานศึกษาวิจัยกลับพบว่า ประเทศไทยมีงานศึกษาเกี่ยวกับการกวดวิชาจำนวนมาก

แต่งานศึกษาวิจัยในอดีตเกือบทั้งหมด ยังขาดงานศึกษาถึงพฤติกรรมการแข่งขันของธุรกิจโรงเรียนกวดวิชาภาษาอังกฤษเพื่อศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในต่างประเทศ และหากประเทศไทยยังไม่มีการศึกษางานวิจัยในหัวข้อนี้ต่อไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีหน้าที่กำกับดูแลการศึกษาก็จะไม่สามารถกำกับการศึกษาของธุรกิจโรงเรียนกวดวิชาภาษาอังกฤษเพื่อศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ สภาพสังคมในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต เนื่องจากบุคคลทั่วไปสามารถยกระดับทางสังคมให้เป็นที่ยอมรับได้ด้วยการศึกษาที่สูงขึ้น ประกอบกับมีหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนให้การอุดหนุนบุคลากรไปศึกษาต่อต่างประเทศมากขึ้น รวมทั้งผู้ประกอบการที่

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการแข่งขันของโรงเรียนกวดวิชาภาษาอังกฤษเพื่อศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในต่างประเทศ ทั้งในด้านราคาและที่ไม่ใช่ด้านราคา
2. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมทางการตลาด (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด) ของโรงเรียนกวดวิชาภาษาอังกฤษเพื่อศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในต่างประเทศ และความสัมพันธ์ของจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษารั้งนี้ จะศึกษาถึงพฤติกรรมการแข่งขันของโรงเรียนกวดวิชาภาษาอังกฤษเพื่อศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในต่างประเทศ ปี 2551-2552 เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องสำหรับลงทุนและกำกับดูแลในธุรกิจโรงเรียนกวดวิชาภาษาอังกฤษเพื่อศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในต่างประเทศ ซึ่งการศึกษาจะใช้ข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิในปี 2551-2552 มาทำการวิเคราะห์

1.3.1 บริเวณที่ทำการศึกษา

จะเลือกวิเคราะห์ในเขตที่น่าสนใจ จำนวน 3 พื้นที่ คือ เขตพระนคร เขตปทุมวัน และ เขตบางกอกน้อย เนื่องจากใน 3 เขตดังกล่าวมีโรงเรียนกวดวิชาเพื่อศึกษาต่อต่างประเทศจำนวนมากที่มีการแข่งขันทางธุรกิจที่น่าสนใจ กล่าวคือ (1) เขตพระนคร ซึ่งเป็นเมืองเก่าเป็นที่ตั้งของ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และโรงเรียนกวดวิชาเก่าแก่ อาทิ โรงเรียนเสริมหลักสูตร (อาจารย์สงวน วงศ์สุชาติ) ย่านเสาชิงช้า ที่มีการก่อตั้งโรงเรียนมานานกว่า 30 ปี ซึ่งเป็นเขตที่เป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาโรงเรียนกวดวิชาที่มีชื่อเสียงที่ยังดำเนินกิจการอยู่ (2) เขตปทุมวัน เป็นที่ตั้งของ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถือว่าเป็นเมืองใหม่เป็นย่านศูนย์การค้าที่เรียกว่า Siam square มีวัยรุ่นไปจับจ่ายซื้อสินค้าและเรียนพิเศษจำนวนมาก มีจุดเด่นมากในเรื่องสถานที่ (Place) ทำให้ในย่านนี้มีการตั้งโรงเรียนกวดวิชาที่เป็นการขยายกิจการมากจากต่างประเทศจำนวนมาก และ (3) เขตบางกอกน้อย เป็นเขตที่น่าสนใจเนื่องจากเป็นเขตเชื่อมติดกับชานเมือง อาทิ สมุทรสาคร และ อยู่ใกล้กับสถานีขนส่งสายใต้ ทำให้เป็นการขยายโอกาสการเรียนของนักเรียนในต่างหวัดเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ มีโรงเรียนกวดวิชาที่ตั้งอยู่ในย่านนี้จำนวนมาก เช่น ตั้งอยู่ภายในและบริเวณโดยรอบของ ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล สาขาปิ่นเกล้า เป็นต้น ดังนั้น การเลือกศึกษาในเขตทั้ง 3 นี้ เมื่อพิจารณาแล้ว พบว่า เป็นตัวแทนที่ดีมากของแต่ละเขต รวมทั้งเป็นตัวแทนที่ดีของโรงเรียนกวดวิชาใน กรุงเทพมหานครด้วย เนื่องจากเขตปทุมวันและเขตพระนครมีโรงเรียนกวดวิชาทั่วไป (ไม่ได้แยกเฉพาะเป็นโรงเรียนกวดวิชาภาษาอังกฤษเพื่อศึกษาต่อในต่างประเทศ) จำนวนมากเป็นอันดับหนึ่งและอันดับสองของกรุงเทพมหานคร ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากข้อมูลในตารางที่ 1.2 ดังนี้

ตารางที่ 1.2
จำนวนโรงเรียนกวดวิชาในประเทศไทย ปี 2547

ทั่วประเทศ 847 โรงเรียน	
กรุงเทพมหานคร	ต่างจังหวัด
271 โรงเรียน	576 โรงเรียน
จัดอันดับจากมากไปน้อย	จัดอันดับจากมากไปน้อย
เขตปทุมวัน 30 โรงเรียน	ขอนแก่น 56 โรงเรียน
เขตพระนคร 19 โรงเรียน	เชียงใหม่ 50 โรงเรียน
เขตจตุจักรและบางกะปิ 14 โรงเรียน	นครราชสีมา 39 โรงเรียน

ที่มา : สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

1.3.2 ช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษา

ระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2551 – 31 กรกฎาคม 2552 เพื่อที่จะวิเคราะห์สถานการณ์ที่เป็นปัจจุบันให้มากที่สุด

1.4 วิธีการศึกษา

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาพฤติกรรมการแข่งขันของโรงเรียนกวดวิชาภาษาอังกฤษเพื่อศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในต่างประเทศ โดยจะแบ่งกรอบในการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนแรก เป็นการศึกษาถึงสภาพแวดล้อมของธุรกิจโรงเรียนกวดวิชาภาษาอังกฤษเพื่อศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในต่างประเทศ โดยในส่วนนี้จะพิจารณาเป็น 5 ส่วนย่อย คือ (1) การใช้ส่วนแบ่งการตลาด (Market Share) และการกระจุกตัวของธุรกิจ (Concentration Ratio) ในแต่ละเขตพื้นที่ เพื่อชี้ให้เห็นถึงโครงสร้างการตลาดในแต่ละเขตพื้นที่ (2) การอธิบายถึงสภาพปัจจุบันของโรงเรียนกวดวิชา โดยแสดงจำนวนโรงเรียนกวดวิชาที่ดำเนินการงานอยู่พร้อมปีที่เริ่มดำเนินการ (3) อธิบายถึงความเป็นไปได้ในการทดแทนของบริการกวดวิชาภาษาอังกฤษเพื่อ

ส่วนที่สอง เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมการแข่งขันของโรงเรียนกวดวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อศึกษาระดับอุดมศึกษาในต่างประเทศ โดยในส่วนนี้จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนย่อย คือ (1) ในส่วนของพฤติกรรมการแข่งขันทางด้านราคา (Price Competition) จะแสดงเปรียบเทียบราคาต่อชั่วโมงของโรงเรียนกวดวิชาทุกแห่งในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา และโรงเรียนกวดวิชาบางแห่งจะทำการแสดงราคาย้อนหลังมากที่สุด 5 ปี (หากได้รับข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ที่ไปสัมภาษณ์) รวมถึงการแสดงจำนวนครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงราคา และ (2) ส่วนของพฤติกรรมการแข่งขันที่ไม่ใช่ราคา (Non-Price Competition) จะเสนอกลยุทธ์ที่โรงเรียนกวดวิชานำมาใช้ 4 ประเด็น คือ รูปแบบการเรียนการสอน/อาจารย์ผู้สอน เอกสารที่ใช้ประกอบการสอน สถานที่ตั้งโรงเรียนกวดวิชา และการโฆษณาประชาสัมพันธ์

ส่วนที่สาม เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกวดวิชากับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของโรงเรียนกวดวิชา โดยจะทำการวิเคราะห์แบ่งย่อยออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีอัตราการเติบโตของรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษา กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่มีอัตราการเติบโตของรายได้ลดลงอย่างต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษา และกลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่มีอัตราการเติบโตของรายได้ไม่เปลี่ยนแปลงมากนักหรือคงที่ในช่วงระยะเวลาที่ทำการศึกษา

1.5 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

1.5.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

- 1) ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร ค่าเล่าเรียน และชั่วโมงการเรียน ศึกษาค้นคว้าจากการเก็บรวบรวมแผ่นพับการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนกวดวิชา
- 2) ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอน/อาจารย์ผู้สอน เอกสารที่ใช้ประกอบการสอน สถานที่ตั้งโรงเรียนกวดวิชา และการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ศึกษาค้นคว้าจากการลงพื้นที่

3) ข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับนโยบายการดำเนินธุรกิจและการบริหารงานกิจการโรงเรียนกวดวิชา ศึกษาค้นคว้าจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารของโรงเรียนกวดวิชา

4) ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะความต้องการโรงเรียนกวดวิชาของผู้เรียน ศึกษาค้นคว้าด้วยการสอบถามผู้เรียนและการใช้แบบสอบถาม

1.5.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

เก็บรวบรวมหลายแห่ง เช่น หนังสือ วารสาร วิชาการ เอกสารงานวิจัยต่างๆ รวมทั้งข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวง ศึกษาธิการ เป็นต้น

1.6 ข้อจำกัดของการศึกษา

สภาพแวดล้อมของพื้นที่เลือกทำการศึกษามีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมการแข่งขันในบริเวณนั้น กล่าวคือ ในบางพื้นที่อาจมีโรงเรียนกวดวิชาเพียงรายเดียว หรือบางพื้นที่มีโรงเรียนกวดวิชาแข่งขันมากมาย เนื่องจากหลายสาเหตุ ได้แก่ ในบริเวณนั้น มีผู้มาเรียนจำนวนมาก มีนักเรียนนักศึกษาที่มีโอกาสได้รับทุนไปเรียนต่อต่างประเทศจำนวนมาก มีการคมนาคมสะดวก มีความเป็นเมืองสูง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม งบประมาณและระยะเวลาที่มีอยู่อย่างจำกัด ทำให้การศึกษาในครั้งนี้กระทำได้ในวงแคบเท่านั้น คือ เขตพระนคร เขตปทุมวัน และเขตบางกอกน้อย

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจให้ผู้ที่ประสงค์จะลงทุนในธุรกิจโรงเรียนกวดวิชาภาษาอังกฤษเพื่อศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในต่างประเทศ

2. เพื่อเสนอแนะแนวทางให้รัฐบาลเข้ามาดูแลแก้ไขปัญหาที่เกิดจากแนวโน้มที่จะมีการรวมกลุ่มกันและลดการแข่งขันระหว่างธุรกิจโรงเรียนกวดวิชา โดยให้ความสำคัญในด้าน
